

4.2 KOMANDNO PRETRAŽIVANJE

S komandnim pretraživanjem možemo pretraživati po svim indeksiranim poljima i potpoljima u bibliografskim zapisima.

Nakon klika na dugme **Komandno pretraživanje**, zahtev za pretraživanje unosimo u polje za unos kod "Zahtev za pretraživanje". Sačinimo ga pomoću:

- pojmova za pretraživanje kojima dodajemo prefikse ili sufikse,
- logičkih operatora OR, AND i NOT te kontekstnog operatora NEAR koji povezuju pojmove za pretraživanje.

Imamo mogućnost da promenimo podrazumevani način pretraživanja. Ako odmah nakon klika na dugme **Komandno pretraživanje** kliknemo dugme **Pohrani upit**, komandno pretraživanje se pohranjuje kao podrazumevani način pretraživanja i važi dok ga ponovo ne promenimo i pohranimo. Podrazumevani način pretraživanja povezan je s korisničkim imenom.

Postupak

1. Zahtev za pretraživanje s prefiksom formiramo tako što upišemo prefiks, zatim znak jednakosti¹ i pojam za pretraživanje.

Zahtev za pretraživanje unosimo u obliku:

<prefiks>=<pojam za pretraživanje>

ili

<prefiks>=<pojam za pretraživanje> <operator> <prefiks>=<pojam za pretraživanje>...

2. Zahtev za pretraživanje sa sufiksom formiramo tako što upišemo najpre pojam za pretraživanje, zatim kosu crtu² i sufiks.

Zahtev za pretraživanje unosimo u obliku:

<pojam za pretraživanje>/<sufiks>

ili

<pojam za pretraživanje>/<sufiks> <operator> <pojam za pretraživanje>/<sufiks>...

3. Zahtev za pretraživanje samo po određenom potpolju formiramo tako što upišemo oznaku polja i potpolja, a iza toga znak jednakosti i pojam za pretraživanje:

¹ U sistemima COBISS.SR, COBISS.BH, COBISS.RS, COBISS.CG i COBISS.MK (u ovim državama koristimo dva pisma) omogućeno je i komandno pretraživanje samo po frazama na ćirilici. Kod takvog pretraživanja između prefiksa i pojma za pretraživanje upisujemo dva znaka jednakosti umesto jednog.

² U sistemima COBISS.SR, COBISS.BH, COBISS.RS, COBISS.CG i COBISS.MK (u ovim državama koristimo dva pisma) omogućeno je i komandno pretraživanje samo po rečima na ćirilici. Kod takvog pretraživanja između prefiksa i pojma za pretraživanje upisujemo dve kose crte umesto jedne.

<oznaka polja i potpolja>=<pojam za pretraživanje>

ili

<oznaka polja i potpolja>=<pojam za pretraživanje> <operator>

<oznaka polja i potpolja>=<pojam za pretraživanje> ...

4. Zahtev za pretraživanje po vrednosti indikatora formiramo tako što upišemo oznaku polja, skraćenicu "ind", oznaku indikatora, potom znak jednakosti i pojam za pretraživanje:

<oznaka polja>ind<oznaka indikatora>=<pojam za pretraživanje>

ili

<oznaka polja>ind<oznaka indikatora>=<pojam za pretraživanje>

<operator> <oznaka polja>ind<oznaka indikatora>=<pojam za pretraživanje>...

5. Prilikom oblikovanja zahteva za pretraživanje može nam pomoći funkcija **pregled pojmova** (v. pogl. 4.4).
6. Ako želimo da pogledamo spisak svih prefiksa i sufiksa za pretraživanje te spisak sufiksa za limitiranje, kliknemo dugme kod "Zahtev za pretraživanje".

Otvora se prozor **Pomoć u pretraživanju** u kojem se ispisuje spisak prefiksa i sufiksa, njihovo značenje i primeri pretraživanja.

Spisak svih indeksa za pretraživanje koji se koriste u bibliografskim bazama podataka, nalazi se u dodatku A.1.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *CL=Lastavica AND AU=Tolstoj**

Na taj način potražimo zapise za dela koja su izdata u zbirci *Lastavica* i čiji je autor *Tolstoj*.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upisujemo npr. *CC=v1 AND CO=svn AND 200ind1=1 AND 300a=Tekst na slov., engl. i nem.*

Na ovaj način u zahtevu za pretraživanje kombinujemo pretraživanje po indeksiranim i neindeksiranim poljima/potpoljima/vrednostima indikatora u bibliografskim zapisima.

Savet:

Kada pretražujemo po ključnim rečima, možemo izostaviti prefiks za pretraživanje (KW=), odnosno sufiks (/KW).

Upozorenje:

Ako pretražujemo po više ključnih reči istovremeno, između pojedinih pojmova se programski uvažava operator AND. Ostale logičke, odnosno kontekstne operatore, sami moramo da upišemo.

- Redosled izvođenja logičkih operacija:

- zagrada
- kontekstni operatori
- NOT
- AND
- OR

- Upotreba zagrada

Postavljanjem zagrada na odgovarajućim mestima možemo promeniti redosled izvođenja pojedinih operacija pretraživanja.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *((more OR zrak) AND zagađ*) NOT rijeke*

Na taj način potražimo zapise koji sadrže pojmove za pretraživanje *more* ili *zrak* i *zagađ**, ali ne i *rijeke*. Program najpre pretražuje pojmove za pretraživanje koji su navedeni u zgradama.

- Upotreba znakova navoda

Ako u pojmu za pretraživanje upotrebimo znak "(", ")", "=", "/", ":", "%" ili logičke operatore AND, OR, NOT, pojam za pretraživanje moramo napisati u znacima navoda.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *TI="science and technology*" AND PP=oxford**

Na taj način potražimo zapise kod kojih naslov počinje sa *science and technology*, a mesto izdavanja sa *oxford*. Prvi pojam za pretraživanje moramo napisati u okviru znakova navoda, jer sadrži rezervisanu reč "and".

- Skraćivanje zahteva za pretraživanje

Zahtev za pretraživanje možemo skratiti na početku, u sredini ili na kraju znacima "%" ili "*". Znak "%" zamenjuje jedan znak (u nizu može biti više znakova "%"), a znak "*" zamenjuje proizvoljan niz znakova. Ako pretražujemo frazu koja sadrži znak "*", umesto "*" možemo da unesemo razmak.

4.2.1 Logički operatori

Zahtevi za pretraživanje mogu se dodatno ograničiti ili proširiti logičkim operatorima. Moramo koristiti logičke operatore na engleskom.

- AND – logički I

Rezultat pretraživanja su zapisi koji sadrže prvi *i* drugi pojam, odnosno *sve* pojmove koje smo povezali sa operatorom AND.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *planinarstvo AND udžbenik*

Na taj način po ključnim rečima pretražimo zapise sa obe ključne reči, *planinarstvo* i *udžbenik*. Iste rezultate bismo dobili, ako bismo ključne reči upisali odvojeno s razmakom i bez operatora, tj. *planinarstvo udžbenik*.

- OR – logički ILI

Rezultat pretraživanja su zapisi koji sadrže *bar jedan* od navedenih pojmova za pretraživanje.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *CO=(cze OR svk)*

Na taj način pretražimo zapise za publikacije koje su izdate u *Češkoj* ili *Slovačkoj*.

- NOT – logička negacija

Rezultat pretraživanja su zapisi koji sadrže prvi pojam, a *ne sadrže* pojam koji sledi nakon operatora NOT.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *novinarstvo NOT televizij**

Na taj način pretražimo zapise koji sadrže reč *novinarstvo*, a ne i *televizij**.

4.2.2 Kontekstni operatori

Kontekstni operatori koji određuju relativnu blizinu između pojmova za pretraživanje i koji su dati na engleskom jeziku. Koristimo ih za pretraživanje po podacima iz osnovnog indeksa (v. dodatak A.1.1).

- (N) – NEAR

Operator NEAR iziskuje da oba pojma za pretraživanje nastupaju zajedno, s tim što mogu biti u proizvoljnom redosledu.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *rudolf (N) maister*

Rezultat pretraživanja su zapisi koji sadrže sintagmu *Rudolf Maister* ili *Maister Rudolf*.

Operator (nN) određuje da oba pojma za pretraživanje nastupaju u proizvoljnom redosledu, a između njih se može pojaviti najviše "n" reči.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *cost (1N) benefit*

U rezultatima pretraživanja su zapisi koji sadrže *cost to benefit*, *benefit to cost*, *cost-benefit*, *cost/benefit* itd.

Upozorenje:

Operator NEAR ne može se koristiti u kombinaciji sa skraćivanjem s leve strane.

4.2.3 Pretraživanje po periodu

Ovaj način se najčešće koristi za pretraživanje po periodu koji je limitiran godinama ili drugim numeričkim podacima.

Postupak

1. Po periodu pretražujemo tako što najpre upišemo nižu vrednost, zatim dvotačku i na kraju višu vrednost.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *PY=2000:2005*

Rezultat pretraživanja su zapisi za publikacije s godinama izdavanja od 2000. do 2005.

Upozorenje:

Prilikom pretraživanja po periodu ne koristimo znake za skraćivanje "*" ili "%". Umesto toga, upišemo željeni period u celini.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *DA=20080105:20080505*

Rezultat pretraživanja su zapisi za publikacije s datumom inventarisanja od 5. 1. 2008. do 5. 5. 2008. Sa indeksom DA= možemo pretraživati samo u lokalnoj bazi podataka.

Upozorenje:

Pretraživanje može da traje duže vremena, ako je reč o širokom rasponu.

4.2.4 Limitiranje kod komandnog pretraživanja

U komandnom načinu pretraživanja može se limitirati po:

- godini izdavanja
- vrsti bibliografskog izvora
- pismu

Postupak

Limitiranje po godini izdavanja

1. Po godini izdavanja limitiramo rezultate pretraživanja tako što nakon pojma za pretraživanje napišemo kosu crtu i nakon nje navedemo i godinu ili period od godine do godine.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *bibliotekarstvo/2002*

Rezultat pretraživanja su zapisi koji sadrže ključnu reč *bibliotekarstvo* i godinu izdavanja *2002*.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *bibliotekarstvo /1994:2003*

Rezultat pretraživanja su zapisi koji sadrže ključnu reč *bibliotekarstvo* i godinu izdavanja od *1994. do 2003*.

Postupak

Limitiranje po vrsti bibliografskog izvora ili pismu

1. Po vrsti izvora ili pismu rezultat pretraživanja limitiramo tako što nakon pojma za pretraživanje upišemo kosu crtu i nakon nje navedemo sufiks za limitiranje.

Sufiksi za limitiranje po vrsti bibliografskog izvora su:

- /MON – monografske publikacije
Rezultati pretraživanja su limitirani na zapise za monografske publikacije (001c = "m").
- /SER – serijske publikacije
Rezultati pretraživanja su limitirani na zapise za serijske publikacije (001c = "s").
- /ART – članci i drugi sastavni delovi
Rezultati pretraživanja su limitirani na zapise za članke i druge sastavne delove (001c = "a").
- /BMA – knjižna građa

Rezultati pretraživanja su limitirani na zapise za knjižnu građu (001b = "a" i 130a ne postoji).

- /NOMON
U rezultatima pretraživanja nema zapisa za monografske publikacije.
- /NOSER
U rezultatima pretraživanja nema zapisa za serijske publikacije.
- /NOART
U rezultatima pretraživanja nema zapisa za članke i druge sastavne delove.
- /NBM
U rezultatima pretraživanja nema zapisa za knjižnu građu.

Savet:

Spisak sufiksa za limitiranje ispisujemo klikom na dugme kod "Zahtev za pretraživanje".

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" možemo npr. da upišemo *FR=ltd/MON* ili *FR=ltd/SER*

Rezultat pretraživanja su zapisi za tekstualne elektronske monografske publikacije, odnosno serijske publikacije.

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. (*vinogradarstvo OR vino**)/SER

Rezultat pretraživanja su zapisi za serijske publikacije koji sadrže ključnu reč *vinogradarstvo* ili ključnu reč *vino*.

Sufiksi za limitiranje po pismu:

- /LAT
Rezultat pretraživanja su samo zapisi za dokumenta u latinici (1001 = "ba").
- /CIR
Rezultat pretraživanja su samo zapisi za dokumenta u ćirilici (1001 = "c*" ili 1001 = "oc").

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *biblija/CIR*

Rezultat pretraživanja su zapisi koji sadrže ključnu reč *biblija* i odnose se na publikaciju u *ćirilici*.

Rezultate pretraživanja možemo da limitiramo i tako što sufikse kombinujemo i odvojimo ih zarezom (razmak ne unosimo).

Primer:

Kod "Zahtev za pretraživanje" možemo npr. da upišemo *biblija/ART,CIR,1991*

Rezultat pretraživanja su zapisi za *članke i druge sastavne delove* u *ćirilici* koji su objavljeni *1991.* godine i sadrže ključnu reč *biblija*.